

Riktlinjer för handläggning av serveringstillstånd

Innehåll

Riktlinjer för handläggning av serveringstillstånd	1
Innehåll	2
Inledning Alkohollagen – en skyddslag	3
Bakgrund	3
Ansökan och handläggning	4
Ansökan behöver inte göras.....	4
Riktlinjer vid ansökan.....	4
Handläggningstider vid ansökan.....	4
Kommunens informationsskyldighet med mera	5
Remissyttranden	5
Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl.....	7
Kommunens tillsynsverksamhet	8
Tillsynsavgifter	9
Serveringstider	9
Ordning och nykterhet	10
Uteserveringar	11
Gemensamt serveringsutrymme	12
Pausservering.....	12
Catering	12
Servering på idrottsarenor.....	12
Anmälan av egenkryddning av snaps	13
Rumsservering och minibar	13
Provsmakning	13
Marknadsföring av alkohol.....	14
Villkor vid meddelande av serveringstillstånd	14
Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap.....	15
Om folköl	17
Folkhälsomyndighetens roll.....	17

Inledning Alkohollagen – en skyddslag

Sedan den 1 januari 2011 gäller en ny alkohollag (AL). Alkohollagen är en skyddslag som finns för att begränsa alkoholens skadeverkningar. En utgångspunkt för kommunerna är att skyddet för människors hälsa går före företagsekonomiska eller näringspolitiska hänsyn. Av 8 kap 9 § AL framgår att kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande föreskrifter samt att kommunen ska ha riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Lagstiftaren betonar vikten av att kommunernas riktlinjer innehåller vad som gäller enligt alkohollagen (2010:1622) och tillhörande föreskrifter och vilka hänsyn till lokala förhållanden som kommunen tar vid tillståndsgivningen. Statens Folkhälsoinstitut (FHI), nu Folkhälsomyndigheten, tog fram en modell för hur dessa riktlinjer ska utformas och denna modell ligger till grund för dessa riktlinjers utformning.

Bakgrund

I propositionen till den gamla alkohollagen fick kommunerna uppdraget att ha alkoholpolitiska program med de kriterier kommunen avsåg att tillämpa när man bedömde om en servering kunde orsaka alkoholpolitiska olägenheter, till ledning för personer som ville ansöka om serveringstillstånd. I nya lagen framhålls serveringsställets geografiska belägenhet, t.ex. att lokalen är belägen i ett bostadsområde, vid en skola eller fritidsgård, nära ett boende för missbrukare eller ungdomar. Särskilt utpekade miljöer som typiskt sett innebär risker för uppkomsten av olika alkoholrelaterade olägenheter (prop. 2009/10:125, s. 98).

Syftet med riktlinjerna för alkoholservering

Alkohollagen är en social skyddslagstiftning och där social hänsyn ska ha företräde framför näringsintressen men med beaktande av att en viss utveckling har skett t.ex. angående människors utevanor vid utformningen av de serveringstider som gäller i kommunen. Riktlinjerna utgår från alkohollagens regler och ska inte uppfattas som lag. Det räcker inte att enbart hänvisa till riktlinjerna som grund för att avslå en ansökan om provsmaknings- eller serveringstillstånd. Det måste också till konkreta omständigheter som talar mot beviljandet, exempelvis polisens och miljöförvaltningens remissyttranden.

Riktlinjerna läggs ut på kommunens hemsida då de också ska vara kända hos allmänheten. Riktlinjerna visar kommunens nuvarande uppfattning och ambitionsnivå. Riktlinjerna ska därför revideras regelbundet dock minst året efter varje valår. Utöver riktlinjerna har kommunen upprättat en tillsynsplan som redovisar det planerade tillsynsarbete.

Ansökan och handläggning

Ansökan behöver inte göras

Man behöver inte ansöka om serveringstillstånd under förutsättning att nedanstående villkor är uppfyllda.

1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och
3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker

Riktlinjer vid ansökan

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagen, alkoholförordningen, olika förarbeten, rättspraxis samt föreskrifter och kommentarer meddelade av Folkhälsomyndigheten samt kommunens riktlinjer.

Handläggningstider vid ansökan

Rättsregel

Enligt 5 § alkoholförordningen (2010:1636) ska en kommun fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig/komplett ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen av ärendet får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Kommunen ska informera sökanden om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Riktlinjer

För att tillståndsmyndigheten ska kunna fatta beslut i ett ärende krävs att sökanden inkommer med en fullständig ansökan innebärande att ansökan åtföljs av de underlag som krävs.

Handläggningstider räknas från den dag ansökan är komplett till den dag som tillstånd meddelas.

När ansökan är komplett gäller följande handläggningstider:

Typ av ansökan

Ansökan om nytt serveringstillstånd
Ändrade förhållande - utökad tid eller utvidgad lokal
Ändrade ägarförhållanden
Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten
Ansökan om tillfälligt serveringstillstånd för slutet sällskap
Anmälan om catering, provsmakning, kryddning av snaps

Handläggningstid

9 arbetsveckor
4 arbetsveckor
9 arbetsveckor
6 arbetsveckor
4 arbetsveckor
2 arbetsveckor

Beslut avseende tillfälliga ärenden enligt alkohollagen beslutas av jurist/utredare och stadigvarande av socialnämndens utskott (SU).

Avslag/återkallande av stadigvarande tillstånd är inte delegerat och fattas av socialnämnden. Vid beslut som fattas av SU ska jurist/utredare lämna in handlingar, underlag till beslutet, senast 14 dagar innan sammanträdesdatum. Beslutet blir gällande när protokollet justerats. Tillståndsbevis kan då skrivas ut.

Kommunens informationsskyldighet med mera

Rättsregel

Enligt 8 kap 9 § AL har kommunen en skyldighet att informera om vad som gäller enligt denna lag och anslutande författningar.

Riktlinjer

Kommunen har ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn över serveringstillstånden av alkohol. Kommunen tar ut en avgift för prövningen av serveringstillstånd samt tillsynsavgifter av dem som har dessa tillstånd. För att informera krögare och intresserade bedriver kommunen ett omfattande arbete. Utöver telefonrådgivning har kommunen krögarträffar och samverkansträffar för att få en nära kontakt med krögarna. På kommunens hemsida kan tillstånd sökas direkt via e-tjänsten samt ändra serveringsansvariga. Där finns information om tillstånd och avgifter. Möjlighet att hitta restauranger med tillstånd.

För att uppnå likartad bedömning i länet så samverkar kommunerna med varandra. Samverkan med polis och räddningstjänst och samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande sker regelbundet. Årligen hålls utbildning i Ansvarsfull alkoholservice vars syfte är att öka kunskapen om alkoholens medicinska effekter och främja en ansvarsfull alkoholutskänkning vilket leder till mindre medicinska skador och mindre krogrelaterat våld.

Bekräftelse på ansökan

Bekräftelse på att ansökan/anmälan inkommit ska sändas till sökanden/anmälaren inom 14 dagar. Bekräftelse på att ansökan/anmälan är komplett ska delges sökanden/anmälaren senast inom 14 dagar.

Kunskapsprov

Kommunen ska vid sin prövning av en sökandes kunskaper i alkohollagstiftningen endast godkänna avlagt prov framtaget av Folkhälsomyndigheten. Provet får inte vara äldre än 3 år. Ett kunskapsprov får avläggas muntligen om sökanden inte behärskar något av de språk som proven tillhandahålls på, kan styrka påtagliga läs- eller skrivsvårigheter eller om det i övrigt finns särskilda skäl. Tolk som anlitas ska vara auktoriserad.

Kunskapsprov kan göras av person som ansöker om serveringstillstånd och av person som ingår i bolag/enskild firma/förening som innehar serveringstillstånd. En sökande som inte blir godkänd ska få en ny möjlighet att visa sina kunskaper. En sökande kan erbjudas sammanlagt tre tillfällen till prov. Resultat av kunskapsprov ska delges senast två (2) arbetsdagar efter avlagt prov. Nytt prov kan göras tidigast 5 dagar efter föregående prov. För kunskapsprov uttages en individuell avgift per provtillfälle. Efter 3 underkända prov avslås ansökan och en ny ansökningsavgift ska erläggas.

Remissyttranden

Rättsregel

Enligt 8 kap 11 § AL ska kommunen hämta in polisens yttrande vid en prövning av ett stadigvarande serveringstillstånd, såväl till allmänheten som till ett slutet sällskap.

Kommunen ska också hämta in polisens yttrande vid en prövning av tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten, om det inte rör sig om ett litet arrangemang. Enligt

8 kap 16 § AL ska också de lokaler som används för stadigvarande servering vara brandsäkra.

Brandsäkerheten kan också vara något som kommunen behöver beakta när den prövar en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd.

Riktlinjer

Vid ansökan om stadigvarande tillstånd till allmänheten eller till slutna sällskap och vid en ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten eller slutna sällskap inhämtar kommunen som regel remissyttranden från polismyndigheten, räddningstjänsten och samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande. När det gäller ansökningar om permanenta serveringstillstånd inhämtas också remissvar från skatteverket och kronofogdemyndigheten och vid behov sådana remisser när det gäller ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten eller slutna sällskap. Samtliga remissinstansers yttranden väger tungt vid handläggningen av ärendet.

Polismyndigheten

Polismyndigheten yttrar sig i fråga om:

- Vandel
- Sökt serveringstid
- Ordningsstörningar vid serveringsstället
- Krav på förordnade ordningsvakter

Vid användande av mark till uteservering eller vid annat nyttjande av allmän mark ska även polismyndighetens tillstånd sökas och inges till tillståndsenheten innan serveringstillstånd beviljas (dispositions rätt). Polismyndighetens yttrande tillmäts stor betydelse vid bedömningen av ansökan.

Räddningstjänst

Bedömningen av säkerheten med då främst fokus på brandsäkerheten görs av räddningstjänsten. Räddningstjänsten gör en personantalsbedömning utifrån ritning som visar serveringslokalen i färdigt skick avseende bordsavdelning, eventuell scen och antal platser vid bord. Antal sittplatser i lokalen samt det totala personantalet ska framgå av tillståndsbeviset. Detta medför att det är av stor vikt att en skalenlig och korrekt ritning inges i varje ärende så att ett fullgott underlag finns för räddningstjänst att göra en korrekt bedömning av personantalet utifrån de förutsättningar som gäller för lokalen.

Räddningstjänsten hör i sin tur, inom den remiss man erhållit i ett alkoholärende, sotarmästaren vilken senare bl.a. har att kontrollera imkanaler. Kommunen har som praxis att vid beviljande av serveringstillstånd genom villkor bestämma högsta antalet besökare i serveringslokalen till de högsta antal besökare som räddningstjänsten bedömer som högsta antal besökare utifrån ovan nämnda kriterier i sitt senaste brand- och tillsynsprotokoll.

Samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande

För att kunna göra en fullgod bedömning av olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa dit ljudstörningar hör skickas bl.a. remiss till samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande som ombeds ta ställning till risk för olägenheter med betoning på risken för ljudstörningar i samband med den sökta verksamheten, ett ställningstagande till den sökta serveringstiden samt eventuella andra hinder som skulle kunna medföra särskild risk för människors hälsa.

De frågor de ombeds yttra sig i är:

- Om verksamheten befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet
- Om särskild risk för människors hälsa, exempelvis ljudstörningar och närboendestörningar
- Om restaurangkökets kapacitet att tillhandahålla allsidigt lagad mat
- Frågor om livsmedelsanläggning

Skatteverket

Skatteverket yttrar sig i fråga om:

- Restföringar av skatter och avgifter till det allmänna
- Betalningsuppsmaningar
- Beslut om kontrollavgifter
- Inkomst av kapital
- Över- och underskott av näringsverksamhet
- Inkomst av tjänst
- Om företrädare för bolaget deklarerat eller inte
- Förekomst av F-skattsedel

Skatteverket kan dels höras för direkta registeruppgifter om restföringar av skatter men kan också fungera som sakkunniga till kommunen vid bedömning av inlämnad finansieringsplan.

Remiss skickas också till skatteverket vid betydande förändringar i bolag med serveringstillstånd.

Kronofogdemyndigheten

De frågor som ställs är om sökande/bolaget sköter sina åtaganden till det allmänna, om man förekommer i kronofogdens register, eller har näringsförbud.

Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl

Rättsregel

Enligt 8 kap 17 § AL får kommunen vägra serveringstillstånd om serveringsstället på grund av placering eller andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller medföra särskild risk för människors hälsa.

Riktlinjer

Lagregeln gör det möjligt för en kommun att förhindra etableringar av restauranger med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, såsom i närheten av skolor, ungdomsgårdar eller där många ungdomar annars brukar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik och där social hänsyn ska vara överordnad företagsekonomisk eller näringspolitisk hänsyn. Om antalet restauranger i ett område har ökat eller riskerar att öka i en sådan omfattning att påvisbara olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa har uppkommit eller med grund kan befaras uppkomma, kan kommunen som tillståndsmyndighet förhindra att nya serveringstillstånd i området beviljas.

Vid varje ansökan av ett nytt tillstånd och vid varje väsentlig utökning av verksamheten (som ska anmälas till kommunen) i en befintlig restaurang, ska tillståndsmyndigheten beakta risken för att det kan uppstå olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Remissinstansernas yttranden och bedömning tillmäts stor betydelse vid bestämmande av om sökt serveringstillstånd kan medföra risker eller olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa.

Servering på idrottsarenor

Kommunen har en restriktiv syn på alkoholservering i samband med idrottsutövande eller i lokaler där sådant utövande kan förekomma. En bedömning görs i varje enskilt fall om utifrån de förutsättningar som ansökan omfattar med särskilt fokus på publikens förväntade ålderssammansättning och risken för ordningsstörningar. Om sökt serveringslokal används för organiserad ungdomsidrott, bör villkor infogas i serveringstillståndet om att alkoholservering inte får ske under tid som sådan verksamhet bedrivs. På och i direkt anslutning till idrottsanläggningar kan alkoholservering medges på avgränsade ytor dock inte på läktarplats. Serveringstider som kan medges begränsas till två timmar före och två timmar efter arrangemanget. De alkoholdrycker som kan medges är starköl, vin och andra jästa alkoholdrycker.

Specifika miljöer kan medföra att särskild hänsyn ska tas till exempel särskild ungdomshänsyn, vid planerad verksamhet i eller i omedelbar närhet till skolor och fritidsgårdar. Undantagen är restaurangskolor och liknande verksamhet.

Kommunens tillsynsverksamhet

Rättsregel

Enligt 9 kap. 2§ och 3§ AL har kommunen ett tillsynsansvar tillsammans med polismyndigheten över servering samt marknadsföring av alkoholdrycker.

Riktlinjer

Folkhälsomyndigheten är den centrala tillsynsmyndigheten enligt 9 kap 1§ alkohollagen och har att utöva den centrala tillsynen över efterlevnad av lagen och man har också bemyndigande av regeringen rätt att meddela allmänna råd till vägledning för lagens tillämpning.

Länsstyrelsen är den regionala tillsynsmyndigheten, vilken har att utöva tillsyn inom länet och länsstyrelsen ska även biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Den omedelbara tillsynen av restaurangerna utövas av kommunens tillståndsenhet och polismyndigheten. Tillsyn brukar uppdelas i förebyggande, inre och yttre tillsyn. Dessa kan delas in i rutin-, uppföljnings-, påkallad & utökad tillsyn. Tillsynsarbetet beskrivs närmare i tillsynsplanen som fastställs av socialnämnden varje år.

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn kan röra sig om rådgivning och informationsmöten. Kommunen bjuder årligen in krögare och aktuella myndigheter till samverkansträffar där information utbyts. Kommunens ansvarar även för utbildningen ”Ansvarsfull alkoholservering”. Dessa former av förebyggande arbete ökar kunskapen hos krögarna och deras anställda. Detta i sin tur ökar medvetenheten om alkohollagens tillämpning så att olika frågor belyses som i förlängningen syftar till att verksamheterna ska drivas i samklang med lagen och att alkoholserveringen ska ske med ett större ansvarstagande.

Inre tillsyn

Kommunen arbetar med att granska om den som har serveringstillstånd fortfarande uppfyller alkohollagens krav på personlig och ekonomiskt lämplighet. Den inre tillsynen är administrativ och sker genom remisser och kontakter med myndigheter.

Yttre tillsyn

Vid yttre tillsyn besöker kommunen serveringsstället under pågående verksamhet, för att på plats kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Besök på serveringsstället kan genomföras av kommunala tjänstemän på egen hand eller i samverkan med andra myndigheter såsom polis, räddningstjänst, samhällsbyggnadsförvaltning eller motsvarande, skattemyndighet med flera. Yttre tillsynsbesök kan uppdelas i rutinbesök, påkallade besök och uppföljningsbesök.

Den yttre tillsynen avser bland annat:

- Kontroll av att alkoholservingen sker i enlighet med serveringstillståndet
- Bedömning av ordningen inne och utanför restaurangen
- Graden av berusning hos gästerna
- Kontroll att servering inte sker till underåriga
- Kontroll av dryckessortiment
- Kontroll av personalliggare för att kontrollera att de som arbetar är anställda av tillståndshavaren

En genomförd tillsyn ska dokumenteras och avslutas. De uppgifter som framkommit med anledning av tillsynen ska kommuniceras med tillståndshavaren.

Resultatet av både inre och yttre tillsyn kan leda till att en utredning öppnas och att förnyade remisser skickas till berörda myndigheter. Resultatet av en tillsyn kan leda till förslag om sanktionsåtgärder såsom erinran, varning eller återkallelse av tillståndet. Framkommer det att ett tillstånd inte utnyttjas ska det återkallas.

Vid yttre tillsyn då annan myndighet inte medverkar ska två kommunala tjänstemän medverka.

Tillsynsavgifter

Rättsregel

Kommunen har enligt 8 kap 10 § AL rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har provsmaknings- eller serveringstillstånd. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen (1991:900).

Riktlinjer

Kommunen tar ut en avgift för serveringstillstånd, tillsyn samt kunskapsprov. Aktuella avgifter framgår av respektive kommuns hemsida. Socialnämnden tillämpar tre slag av tillsynsavgifter, en årlig tillsynsavgift som ska täcka den löpande tillsynsverksamheten och en speciell, tillfällig tillsynsavgift som tas ut i samband med ägarskifte (när en juridisk person har tillståndet).

Den årliga tillsynsavgiften baseras på en fast grundavgift tillsammans med en rörlig avgift vars storlek är kopplad till serveringsställets försäljningsvolym (årsomsättning) av alkoholdrycker. Riktlinjer vid servering

Serveringstider

Rättsregel

I 8 kap. 19 § AL stadgas att servering av alkoholdrycker får påbörjas tidigast kl. 11.00 och avslutas senast kl. 01.00, om inte tillståndsmyndigheten beslutar annat.

Riktlinjer

Bestämmelsen om serveringstider syftar främst till att motverka olägenheter som onykterhet och oordning. Bestämmelsen om serveringstider är en viktig del av den svenska alkoholpolitiken, och social hänsyn ska därför gå före affärsmässiga eller konkurrensmässiga hänsyn. Att en konkurrerande restaurang redan har fått längre serveringstid behöver inte motivera bifall till en annan ansökan.

När kommunen prövar en restaurangs serveringstid ska man beakta om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller om den kan innebära särskild risk för människors hälsa. Skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning, nykterhet och säkerhet står i förgrunden när kommunen prövar sena serveringstider.

Den i lagen angivna tiden får anses vara normaltids för ett serveringställe, vilket innebär kl. 11.00-01.00. I undantagsfall kan serveringstid för inneservering medges som längst till kl.02.00. För att undvika uppkomsten av störande olägenheter kan den förlängda tiden beviljas under en provotid av ett år. I sällsynta fall kan undantag för tillfälligt utökad serveringstid till kl. 03.00 medges. Tillfälligt utökad serveringstid till kl. 03.00 medges endast vid sådana dagar, då hög ljudnivå vid senare tidpunkter och viss störning av boende ändå är att förvänta på grund av den aktuella dagens karaktär av allmän festdag eller själva huvudarrangemanget, samt att det inte i övrigt kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Serveringstid för uteservering medges mellan kl. 11.00 – 22.00 söndag till torsdag. Fredagar och lördagar mellan kl. 11.00 – 23.00.

Vid bedömning av lämplig serveringstid görs alltid en prövning i det enskilda fallet där det ska beaktas om serveringstiden kan medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller innebära särskild risk för människors hälsa. Bedömningen är överordnad företagsekonomisk eller näringspolitisk hänsyn.

Remissinstansernas yttranden och bedömning tillmäts stor betydelse vid bestämmande av serveringstider. Särskild vikt tillmäts polismyndighetens bedömning av risken för ordningsstörningar respektive vid miljöavdelningens bedömning av risken för ljudstörningar.

Ordning och nykterhet

Rättsregel

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i 3 kap AL, och bestämmelser om servering av alkoholdrycker finns i 8 kap AL. I 1 kap 11 § 2 st. AL står det att försäljning kallas servering om drycken ska förtäras på stället. Bestämmelserna i 3 kap AL om försäljning är därför tillämpliga även vid servering.

3 kap 5 § AL och 8 kap 20 § AL handlar båda om att se till att det råder ordning där man säljer och serverar alkoholdrycker.

Riktlinjer

I möjligaste mån ska skador förhindras vid försäljning, och den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Personal ska vid servering se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks. Serveringen av alkoholdrycker ska vara ansvarsfull och präglas av måttfullhet. Fokus är återhållsamhet vid servering så att skadeverkningar av alkohol ska förhindras. Det är ett krav på att ordning och nykterhet gäller såväl på serveringsstället som i dess direkta närhet. Det är därför av betydelse hur krögaren tillser att hen har kontroll över alkoholservingen.

Faktorer som ökar säkerheten är personaltäthet, vilken utbildning personalen har, lokalernas utformning eventuell utarbetad alkoholpolicy. Andra faktorer av betydelse är tillstånd för olika dryckesslag vid olika typer av arrangemang. För att undvika försäljning och servering av större mängder alkohol till en person eller grupp är det inte tillåtet att servera hela flaskor, hinkar med starköl eller så kallade shotsbrickor. Kommunen har möjlighet att villkora att försäljning endast får ske i form av bordsservering.

Kommunen ser gärna att det skapas en alkohol- och drogpolicy på serveringsställena och kommer att arbeta för att krögarna utarbetar en sådan. Kommunen har även som krav att arbetande personal efter kl 01.00 ska ha genomgått utbildningen ansvarsfull alkoholservering. På sikt kommer det krävas att serveringsansvariga ska ha genomgått utbildningen.

Uteserveringar

Rättsregel

Enligt 8 kap 14 § 1 st. AL ska ett serveringstillstånd avse ett visst avgränsat utrymme, exempelvis en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare serveringstider på en uteservering än inomhus. Vid ett beslut om serveringstillstånd kan kommunen även villkora tiderna för när uteserveringen ska vara utrymd. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen, till exempel de som bor i närheten av restaurangen. Om kommunen inte har villkorat tillståndet med en särskild utrymningstid för uteserveringen gäller serveringsställets utrymningstid, det vill säga 30 minuter efter den serveringstid som gäller för serveringsstället i övrigt. Se 8 kap 19 § i AL samt regeringsrättens dom Mål nr 7544-07.

Riktlinjer

Av 8 kap. 14 § AL framgår att ett serveringstillstånd ska avse ett visst avgränsat utrymme, vilket medför att det även kan avse en uteservering som finns i anslutning till serveringsstället. Det betyder också att området för uteserveringen ska vara tydligt markerad. Kommunen kan vid tillståndsgivningen besluta om kortare serveringstider på en uteservering än de tider som gäller inomhus. Det kan även villkoras tider för när uteserveringen ska vara utrymd. Anledningen är att verksamheten inte får störa omgivningen exempelvis boende i närheten av restaurangen. Även andra villkor som till exempel villkor för musikspelning kan infogas i ett beslut.

I ordningslagen finns grundläggande regler om uteserveringar. Alkoholservering på uteservering regleras inte särskilt i alkohollagen, utan samma regler som vid bedrivande av alkoholservering i övrigt gäller även vid uteservering. Vid ett beslut om servering på uteservering ska uteserveringen vara utrymd senast 30 minuter efter den serveringstid som beviljats. Uteserveringen ska avgränsas på ett betryggande sätt, och uppfylla övriga krav till exempel godkännande av markägaren, tillstånd från polismyndigheten att använda offentlig plats samt bygglov där så krävs.

Rökning på uteserveringar är tillåtet med beaktande av de regler som finns i Tobakslagen exempelvis för hur en uteservering får vara utformad rörande väggar och tak för att rökning ska vara tillåten.

Krögaren har att tillse att de har tillstånd från markägaren eventuella bygglov och krav på utformning.

Gemensamt serveringsutrymme

Rättsregel

I 8 kap 14 § 2 st. AL ges möjlighet för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. Särskilda villkor kan meddelas i samband med beslutet om tillstånd för ett gemensamt serveringsutrymme.

Riktlinjer

En förutsättning är att de bolag som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd i direkt anslutning till den gemensamma ytan. En individuell prövning görs av villkor och tider. De särskilda villkoren kan avse vakter vid tillfälliga tillställningar, endast bordservering. Det går att ansöka om ett eget serveringstillstånd samtidigt med en gemensam ansökan även vid ansökan om tillfälliga tillstånd. Kommunen kan välja att behandla ansökningarna samtidigt något som kan påverka handläggningstiderna.

Pausservering

Med pausservering menas att servering endast får ske under pauser i föreställningen vid foajén till teater eller konsertverksamhet. Här finns inget krav på att lagad mat ska finnas enligt 8 kap 15 § alkohollagen.

För teater eller konsertlokal som saknar etablerad permanent verksamhet kan endast tillstånd meddelas för enstaka tillfälle eller för tidsperiod då föreställningar eller uppträdanden förekommer.

Vid pausservering kan endast tillstånd för öl och vin medges.

Riktlinjer

Kommunen har en särskild restriktivitet då det gäller beviljande av detta tillstånd då det gäller ungdomsarrangemang.

Catering

Enligt 8 kap 4§ alkohollagen kan ett bolag ansöka om cateringtillstånd till slutna sällskap. Catering sker av mat, alkoholdryck och serveringspersonal till slutna sällskap. Bolaget måste efter att tillstånd givits meddela varje lokal dit catering sker för att tillståndsenheten ska godkänna att lokalen uppfyller räddningstjänstens krav på brandsäkerhet för den sökta lokalen.

Catering är endast möjlig till lokal till vilket tält ej räknas till. Cateringtillstånd omfattar inte direkt utomhusservering.

En lokal kan ha en tillhörande utomhusservering som en veranda eller en trädgård tillhörande en villa och räknas som serveringsområde.

Servering på idrottsarenor

Kommunen gör en bedömning utifrån varje enskild ansökan om serveringstillstånd. Det man då främst tittar på och gör en bedömning av framgår av riktlinjerna.

Riktlinjer.

- Kommunen har en restriktiv syn på alkoholserving i samband med idrottsutövande eller i lokaler där sådant finns.
- Risk för ordningsstörningar.
- Publikens förväntade åldersammansättning.
- Om organiserad ungdomsidrottsverksamhet sker i en lokal som ansöker om serveringstillstånd bör alkoholserving inte få ske under tid som sådan verksamhet bedrivs.

Anmälan av egenkryddning av snaps

Enligt 8 kap 3 § alkohollagen är det tillåtet för den som har stadigvarande serveringstillstånd att låta egenkrydda brännvin enligt eget recept för servering som snaps i den egna rörelsen.

Mängden som framställs ska vara i liten skala och ställas i relation till restaurangens totala omsättning.

Egen kryddning av snaps ska anmälas till kommunen. Kommunen ska också informeras om storlekens mängd som ska produceras.

Rumsservering och minibar

Enligt 8 kap 5 § alkohollagen är det tillåtet med rumsservering och inrättande av minibarer i hotell som i sina lokaler har restaurangverksamhet med serveringstillstånd.

För att kunna erbjuda rumsservering och minibar krävs bland annat att det finns tillgång till tillredd mat, att serveringsansvarig finns tillgänglig med mera, enligt alkohollagen. Den åldersgräns som finns enligt alkohollagen gäller också för rumsservering och minibar.

När det gäller rumsservering och minibar finns det ingen begränsning av någon serveringstid och serveringspersonal behöver inte heller närvara vid förtäringen på hotellrummet.

Provsmakning

Enligt 8 kap 6-7 § alkohollagen finns regler för provsmakning.

Man skiljer på provsmakning och servering då provsmakning avser endast en liten mängd alkohol. Det rör sig om en matsked eller mindre. Inget matkrav föreligger vid provsmakning.

Det finns två olika former av begreppet provsmakning.

1) Provsmakning med tillstånd.

Ansökan om permanent tillstånd för provsmakning måste ske då provsmakning sker på tillverkningsstället utav produkter som framställs ur råvaror odlade på den egna gården.

Ansökan om tillfälligt tillstånd för provsmakning kan partihandlare göra för provsmakning vid ett evenemang.

2) Provsmakning med anmälan till kommunen.

Den som har ett serveringstillstånd och gör ett arrangemang med provsmakning i sin restaurang behöver endast anmäla detta till kommunen

Marknadsföring av alkohol

Enligt 7 kap alkohollagen ska särskild måttfullhet iakttas kring marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter ska. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av alkohol. Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år. Reklam- eller annan marknadsföringsåtgärd som är påträngande, uppsökande eller uppmanar till bruk av alkohol får inte användas. Huvudregeln är att marknadsföring av alkoholdryck till konsument får ske i omedelbar anslutning till tillståndshavarens ordinarie säljställe, inom en begränsad serveringsyta.

Villkor vid meddelande av serveringstillstånd

Rättsregel

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer kan en kommun när den meddelar tillstånd också meddela olika slags villkor. Syftet är att motverka alkoholpolitiska skadeverkningar. Villkoren kan alltså endast meddelas vid beslut om serveringstillstånd. Dit räknas också beslut om utökning av ett gällande tillstånd, till exempel förlängd serveringstid och utökning av serveringslokal eller annat serveringsutrymme. Villkoren får inte vara generella utan behovet ska bedömas i varje enskilt fall. Kommunen kan däremot i sina riktlinjer beskriva under vilka förutsättningar ett beslut kan komma att villkoras.

Riktlinjer

Exempel på vad villkoren kan avse:

- förordnande ordningsvakter efter vissa klockslag eller vid olika typer av evenemang
- olika utrymningstider för servering i olika lokaler eller utrymmen på ett serveringsställe (exempelvis för uteservering)
- olika serveringstider beroende av typ av evenemang på en idrottsanläggning
- antal gäster på serveringsstället
- begränsning av servering genom att endast tillåta bordsservering, eller att vid vissa evenemang endast tillåta bordsservering
- utbildning för personal vid sen serveringstid, exempelvis Ansvarsfull alkoholservice
- särskild säkerhetsutrustning på serveringsstället vid sen serveringstid, såsom metalldetektorer.
- Viss avvikelse t.ex. förlängd öppettid, kan tillåtas efter en viss provtid

Tänk på att villkor ska skrivas in i tillståndsbeviset.

Tillfälliga tillstånd till allmänheten och slutna sällskap

Rättsregel

Enligt 8 kap 2 § AL kan ett serveringstillstånd meddelas för servering till allmänheten eller slutet sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Riktlinjer

Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller till slutet sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle. Tillfälliga serveringstillstånd till slutna sällskap kan dels vara i närings syfte (s.k. festvåningstillstånd) och dels till egna medlemmar (s.k. klubb rättigheter). Vid tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten eller slutet sällskap ska tillredd mat tillhandahållas enligt 8 kap. 15 § 3 st. AL. Vid definition av ”tillfällig servering” så utesluts regelbundet återkommande verksamhet.

Ansökningar om tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten kan avse allt ifrån stora till små festivaler och enstaka mindre evenemang. Antal tillfällen per år som tillfälliga tillstånd kan meddelas, utan att övergå till regelbunden verksamhet vilket kräver ett stadigvarande serveringstillstånd, är från en dag upp till 90 dagar per kalenderår och max sex gånger per kalenderår.

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten:

Alkoholserveringen ska ingå i ett seriöst evenemang. Återhållsamhet bör gälla vid ansökningar om serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig främst till ungdomar.

Några viktiga punkter att tänka på vid ansökan om tillfälliga serveringstillstånd är:

- Sökanden ska ha beviljats markupplåtelse
- Sökanden ska ha beviljats rätt att disponera markytan/lokalen.
- Miljöförvaltningens krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllda.
- Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna tillhandahållas.
- Serveringen ska bedrivas inom en avgränsad serveringsyta, med tillfredsställande antal sittplatser och tydliga avgränsningar.
- Serveringstid medges som längst till kl. 11.00 - 02.00.
- Betyggande tillsyn över serveringen ska vara möjlig.

Sökanden ska vara såväl personligt som ekonomiskt lämplig i enlighet 8 kap. 12 § AL samt att arrangemanget i övrigt ska uppfylla de krav som alkohollagen ställer. Kravet på lämplighet kan i vissa fall även omfatta en huvudarrangör för t.ex. en festival om denne bedöms ha betydande inflytande även för serveringsrörelsens bedrivande.

Vid tillfälliga tillstånd till allmänheten kan restaurangrapporten komma att begäras in.

Tillfälliga serveringstillstånd till slutet sällskap.

Ett slutet sällskap är en begränsad krets av personer som delar någon form av gemensamt intresse och där personerna som ska delta på sökt arrangemang är kända i förväg. När det gäller servering till slutet sällskap får det inte vara en tillställning som betraktas som offentlig enligt ordningslagen, utan kretsen som arrangemanget vänder sig till ska vara slutet.

En förutsättning för att man ska kunna få tillfälligt tillstånd till slutet sällskap är att man kan visa kunskap i alkohollagen. Kunskapskravet för en förening eller ett bolag är att minst 50 % av firmatecknarna ska ha klarat provet.

En ansökan om tillfälligt tillstånd till slutet sällskap skickas på remiss till miljöförvaltningen, polismyndigheten och räddningstjänsten och när sökanden är för kommunen okänd eller om tveksamheter i övrigt föreligger till skatteverket. Vid tillfälliga tillstånd till slutna sällskap kan tillståndsmyndigheten komma att begära in kvitton på inköp av alkoholdryckerna som tillhandahållits gästerna.

Några viktiga punkter att tänka på vid ansökan om tillfälliga serveringstillstånd för slutet sällskap är:

- Föreningen eller stiftelsen ska ha en tillfredställande organisation med ett namn som kan särskiljas från andra. Det ska vidare finnas styrelse och stadgar som har antagits.
- Föreningen ska visa att de bedriver en ideell eller annan verksamhet samt att verksamheten är bestående eller utifrån ansökningshandlingarna kan bedömas bli detta.
- Protokoll som visar styrelsens sammansättning och vem som är firmatecknare eller som tecknar föreningen skall redovisas.
- Ansökan om tillfälligt tillstånd till slutna sällskap ska lämnas in senast 14 dagar innan evenemanget äger rum. Kommunen anser att antalet tillfällen per år som kan meddelas för tillfälliga tillstånd utan att det övergår till regelbunden verksamhet vilket kräver ett stadigvarande tillstånd är en dag upp till högst 90 dagar per kalender år och max sex gånger/tillfällen per år. Samma ansökan kan innehålla max sex tillfällen per kalenderår i ansökan för en och samma avgift. Detta förutsätter att samma förutsättningar gäller för de olika tillfällena.
- Lagad mat ska tillhandahållas
- Sökanden ska ha beviljats markupplåtelse eller beviljats ha rätt att disponera markytan eller lokalen.

Ett stadigvarande tillstånd för slutna sällskap är en så kallad *klubbrättighet* som är ett tillstånd för exempelvis en förening, företag, klubb med flera eller en så kallad *festvåningsrättighet* vilket innebär ett tillstånd till en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till slutna sällskap.

Sanktioner vid lagöverträdelser

Det finns två typer av sanktionsmöjligheter i alkohollagen, dels *straffrättsliga* sanktioner och dels *administrativa* sanktioner.

Straffrättsliga sanktioner hanteras av polis, åklagare och domstolar och administrativa sanktioner av olika tillsynsmyndigheter med möjlighet till överprövning hos förvaltningsdomstolarna.

Sanktionsmöjligheterna, som återfinns i 9 kap 17-18 §§ AL är utformade efter en sorts trappstegsmodell i tre steg.

Den lindrigaste formen Erinran kan meddelas vid överträdelser av alkohollagen som inte är av allvarligare art. Nästa steg är Varning som meddelas i allvarligare fall. Sista steget är Återkallelse av ett serveringstillstånd och sker normalt först sedan flera allvarliga överträdelser skett

Undantag kan göras vid särskilt allvarliga överträdelser där serveringstillståndet kan återkallas direkt. Till exempel när det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit. Straffbestämmelserna återfinns i 10 kap AL.

En viktig omständighet är att straffansvaret vid servering är personligt och att den som medvetet eller av misstag säljer eller lämnar ut alkohol dryck till den som inte fyllt 18 år eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annan drog gör sig skyldig till olovlig dryckeshantering och kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Exempel på förseelse som föranleder en erinran är en restförling av skattekontot överstigande 10 000 kr och om en skatteskuld går till kronofogden kommer bolaget att tilldelas en varning.

Om folköl

Riktlinjer för försäljning av folköl i butik och caféer utarbetas av samhällsbyggnadsförvaltningen eller motsvarande som handlägger tillstånd och tillsyn.

Folkhälsomyndighetens roll

Folkhälsomyndigheten har en nationell tillsynsroll för bland annat servering av alkohol. Kommunerna utövar tillsyn över restaurangerna och länsstyrelserna ansvarar för tillsyn över kommunerna och att vara ett stöd för dem i deras arbete. Folkhälsomyndigheten ska arbeta med att ge ut föreskrifter och allmänna råd, följa rättstillämpningen, stå för kunskapsförsörjning och utveckling av metoder inom området, ansvara för centralt register för serveringstillstånd, analysera och följa upp och utvärdera utvecklingen inom området. Till uppgifterna hör även att arbeta med underlag som hör samman med regeringens ledning, styrning och utvärdering av folkhälsoområdet samt anmäla behov av lagändringar och andra åtgärder till ansvarigt departement inom regeringskansliet. I Folkhälsomyndighetens uppgifter ingår att stödja den tillsyn som bedrivs av länsstyrelser och kommuner genom rådgivning, utbildning och information. Att arbeta med en modell för kommunala riktlinjer är en del av vårt uppdrag.